

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

**«ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА ТА СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ
ДОКУМЕНТІВ»**

з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітньо-професійна програма	Право

Розробник/укладач програми:

Галина Терела – к. і. н., доцент кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Рецензенти програми:

Ірина ГОРОДЕЦЬКА – к. ю. н., доцент, доцент кафедри права та методики викладання історико-правознавчих дисциплін Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Валерія ОСТАШОВА – к. ю. н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету

Програма навчальної дисципліни «Юридична техніка та складання процесуальних документів» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства,
протокол засідання кафедри від 29 серпня 2022 р. № 1.

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент

 Олег КУЛЬЧІЙ

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Юридична техніка та складання процесуальних документів» покликана забезпечити набуття студентами знань про поняття, особливості, види юридичних документів, засоби, правила та прийоми юридичної техніки, сформувані вміння і навички щодо роботи з юридичними документами, укладання та редагування процесуальних документів. Знання та правильне практичне застосування інструментарію юридичної техніки дозволяє створювати грамотні, якісно оформлені нормативно-правові та індивідуальні акти, що є незамінним атрибутом сучасної професійної діяльності юриста.

Предметом навчальної дисципліни є система правових норм, викладених у нормативно-правових актах щодо правової регламентації роботи з юридичними документами, а також вироблені юридичною технікою як галуззю юридичної науки техніко-юридичні прийоми і засоби та особливості їх застосування у правотворчій, правореалізаційній, правозастосовній та інтерпретаційній діяльності.

Мета викладання навчальної дисципліни «Юридична техніка та складання процесуальних документів» полягає в одержанні студентами знань про поняття, особливості, види юридичних документів; формуванні уявлення про місце юридичної техніки у правотворчій, правореалізаційній, правозастосовній та інтерпретаційній діяльності; набутті практичних навичок застосування техніко-юридичних прийомів, засобів і правил при роботі з юридичними документами.

Зміст цієї навчальної дисципліни розкривається у темах і розділах таких модулів:

Модуль 1. Юридична техніка.

Модуль 2. Складання процесуальних документів.

Zusammenfassung der akademischen Disziplin

Die Bildungsdisziplin "Rechtstechniken und Erstellung von Verfahrensdokumenten" soll sicherstellen, dass die Studierenden Kenntnisse über die Konzepte, Merkmale, Arten von Rechtsdokumenten, Werkzeugen, Regeln und Techniken der Rechtstechniken erwerben, um Fähigkeiten und Fertigkeiten im Umgang mit Rechtsdokumenten zu entwickeln, Erstellung und Bearbeitung von Verfahrensunterlagen. Die Kenntnis und die richtige praktische Anwendung der Werkzeuge der Legal Technology ermöglichen Ihnen die Erstellung kompetenter, gut gestalteter Regulierungs- und Individualakte, die ein unverzichtbares Merkmal der modernen Berufstätigkeit eines Anwalts sind.

Gegenstand der wissenschaftlichen Disziplin ist das in normativen Rechtsakten niedergelegte Rechtssystem zur rechtlichen Regelung der Arbeit mit juristischen Dokumenten sowie die vom Legal Engineering als Zweig der Rechtswissenschaft entwickelten technisch-rechtlichen Methoden und Mittel und deren Besonderheiten ihrer Anwendung bei der Rechtsetzung, der Rechtsdurchsetzung, der Rechtsdurchsetzung und der Auslegung.

Ziel der Lehre des Studiengangs „Rechtstechnik und Prozessschriftgestaltung“ ist es, den Studierenden Kenntnisse über die Begriffe, Merkmale und Arten juristischer Urkunden zu vermitteln; sich eine Vorstellung vom Stellenwert der Rechtstechnologie bei der Gesetzgebung, der Rechtsdurchsetzung, der

Rechtsdurchsetzung und der Auslegung machen; Erwerb praktischer Fähigkeiten in der Anwendung technischer und juristischer Methoden, Werkzeuge und Regeln bei der Arbeit mit juristischen Dokumenten.

Die Inhalte dieser Bildungsdisziplin werden in den Themen und Abschnitten der folgenden Module offenbart:

Modul 1. Rechtstechnik.

Modul 2. Erstellung von Verfahrensdokumenten.

Annotation of the academic discipline

The educational discipline "Legal Techniques and Compilation of Procedural Documents" is designed to ensure that students acquire knowledge about the concepts, features, types of legal documents, tools, rules and techniques of legal techniques, to develop skills and abilities in working with legal documents, drafting and editing procedural documents. Knowledge and correct practical application of the tools of legal technology allows you to create competent, well-designed regulatory and individual acts, which is an indispensable attribute of the modern professional activity of a lawyer.

The subject of the academic discipline is the system of legal norms set forth in normative legal acts regarding the legal regulation of work with legal documents, as well as technical-legal methods and means developed by legal engineering as a branch of legal science and the peculiarities of their application in law-making, law-implementation, law-enforcement and interpretation activities .

The purpose of teaching the academic discipline "Legal technique and drafting of procedural documents" is for students to acquire knowledge about the concepts, features, and types of legal documents; forming an idea of the place of legal technology in law-making, law-implementation, law-enforcement and interpretation activities; acquisition of practical skills in the application of technical and legal methods, tools and rules when working with legal documents.

The content of this educational discipline is revealed in the topics and sections of the following modules:

Module 1. Legal technique.

Module 2. Drafting of procedural documents.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Юридична техніка та складання процесуальних документів» укладена відповідно до освітньо-професійної програми Право, розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 644.

Предметом навчальної дисципліни є система правових норм, викладених у нормативно-правових актах щодо правової регламентації роботи з юридичними документами, а також вироблені юридичною технікою як галуззю юридичної науки техніко-юридичні прийоми і засоби та особливості їх застосування у правотворчій, правореалізаційній, правозастосовній та інтерпретаційній діяльності.

Мета викладання навчальної дисципліни «Юридична техніка та складання процесуальних документів» полягає в одержанні студентами знань про поняття, особливості, види юридичних документів; формуванні уявлення про місце юридичної техніки у правотворчій, правореалізаційній, правозастосовній та інтерпретаційній діяльності; набутті практичних навичок застосування техніко-юридичних прийомів, засобів і правил при роботі з юридичними документами.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:
загальні:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

спеціальні (фахові, предметні):

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Навчальна дисципліна є **вибірковою**.

Форма підсумкового контролю знань: ПМК (залік).

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Юридична техніка

Тема 1. Загальна характеристика правової регламентації роботи з юридичними документами

Правове регулювання як державно-владний вплив на суспільні відносини. Правове регулювання процесів створення та використання нормативних актів України. Основні положення Законів України «Про інформацію» від 02.10.1992 р., «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р., «Про національний фонд і архівні установи» від 24.12.1993 р., «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. Роль кодифікованих нормативно-правових актів у регламентації складання юридичних документів. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади» від 30.12.2011 р. ДСТУ 4163-2003. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації.

Поняття та ознаки документа, юридичного документа, правового акта, нормативно-правового акта та індивідуального акта, їх співвідношення. Значення юридичних документів. Класифікація юридичних документів. Види нормативно-правових актів. Місце відомчих нормативних актів у структурі правових актів України. Сфера застосування, призначення, види відомчих нормативних актів. Правові властивості нормативно-правових та індивідуальних актів органів державної влади. Процесуальні документи та їх види.

Поняття, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни «Юридична техніка та складання процесуальних документів».

Тема 2. Юридична техніка як галузь наукових знань

Предмет, функції і значення юридичної техніки як галузі наукових знань. Місце теорії юридичної техніки в загальній теорії права.

Історія розвитку юридичної техніки. Особливості юридичної техніки в різних правових системах сучасності.

Поняття та ознаки юридичної техніки. Структура юридичної техніки. Поняття засобів, способів, правил та прийомів юридичної техніки.

Види юридичної техніки.

Стан юридичної техніки в Україні та перспективи її вдосконалення.

Тема 3. Правотворчість

Поняття та види правотворчості. Принципи правотворчості.

Загальна характеристика правотворчого процесу.

Планування правотворчої діяльності. Поняття, ознаки, значення та правила підготовки концепції нормативно-правового акта.

Поняття, зміст, види та значення експертизи проектів нормативно-правових актів.

Поняття законодавчої техніки та її зміст.

Вимоги до законодавства.

Поняття і види правотворчих помилок.

Тема 4. Правила юридичної техніки

Поняття правил юридичної техніки. Правила формування змісту нормативно-правового акта. Вимоги до змісту нормативно-правового акта.

Застосування правил логіки при створенні нормативно-правових актів. Загальні і специфічні логічні правила.

Правила побудови структури нормативно-правового акта.

Формальні (реквізитні правила).

Мовні правила. Дотримання правил лексики, граматики й синтаксису української мови. Система лінгвістичних засобів. Вимоги до стилю нормативно-правових актів.

Тема 5. Юридична термінологія

Формалізація та уніфікація засобів вираження при створенні нормативно-правових актів. Використання багатозначних слів та іноземної юридичної термінології. Застарілі слова (архаїзми) в юридичних текстах і мові. Професіоналізми у праві.

Поняття юридичного терміна та термінології. Основні вимоги до використання юридичних термінів. Види юридичних термінів.

Поняття як категорія юридичної техніки. Ознаки та сутність правового поняття. Класифікація понять. Дефініції в праві. Оціночні поняття.

Тема 6. Засоби юридичної техніки

Поняття та загальна характеристика засобів юридичної техніки.

Поняття та ознаки юридичної конструкції. Значення юридичних конструкцій у праві. Види юридичних конструкцій.

Поняття та ознаки юридичної презумпції. Співвідношення юридичних презумпцій з іншими правовими припущеннями. Значення юридичних презумпцій. Види юридичних презумпцій.

Поняття та ознаки юридичної фікції. Значення юридичних фікцій. Види юридичних фікцій.

Поняття та ознаки юридичної аксіоми. Значення юридичних аксіом. Види юридичних аксіом.

Поняття та ознаки юридичної преюдиції. Значення юридичних преюдицій. Види юридичних преюдицій.

Поняття та ознаки юридичного символу. Значення юридичних символів. Види юридичних символів.

Поняття юридичного застереження. Значення юридичних застережень. Види юридичних застережень.

Тема 7. Техніка систематизації юридичних документів

Поняття та значення систематизації юридичних документів. Чинники, які зумовлюють необхідність систематизації юридичних документів. Принципи систематизації. Загальні етапи проведення систематизації. Види систематизації.

Поняття, ознаки та правила кодифікації.

Поняття, ознаки та правила консолідації.

Поняття, ознаки та правила інкорпорації.

Облік нормативно-правових актів.

Тема 8. Правореалізаційна і правозастосовна техніка

Правореалізаційна техніка і правозастосовна техніка: поняття, співвідношення, значення.

Види правореалізаційних актів. Техніка ведення договірної роботи.

Акт застосування норм права як різновид правореалізаційного акта. Зміст та структура актів правозастосування. Мова, стиль, термінологія актів правозастосування.

Судова діяльність як різновид правозастосування. Види судових актів. Структура судових актів. Правила створення судових актів.

Правотворчі та правозастосовні помилки.

Тема 9. Техніка тлумачення норм права

Поняття і необхідність тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Неофіційне тлумачення. Офіційне тлумачення та його види. Основні правила тлумачення норм права.

Поняття інтерпретаційного акта. Види інтерпретаційних актів. Значення інтерпретаційних актів в механізмі правового регулювання. Техніко-юридичні вимоги до структури та змісту актів тлумачення норм права. Прийоми і способи юридичної техніки при підготовці інтерпретаційних актів. Техніка опублікування актів тлумачення норм права.

Інтерпретаційні помилки.

Модуль 2. Складання процесуальних документів

Тема 10. Юридична техніка процесуальних актів адміністративного судочинства

Юрисдикція адміністративних справ. Позовні заяви, заяви та клопотання у адміністративному судочинстві. Сутність і призначення адміністративно-правових документів. Види адміністративно-правових документів. Основні адміністративно-правові документи. Правила складання й оформлення адміністративних постанов та адміністративних протоколів. Специфічні особливості адміністративних протоколів порівняно з кримінально-процесуальними. Допоміжні адміністративно-правові документи: правила їх складання й оформлення.

Вимоги до складання й оформлення адміністративно-правових документів.

Мовні звороти, що застосовуються в адміністративно-правових документах. Особливості викладу адміністративно-правових документів.

Тема 11. Юридична техніка процесуальних актів цивільного судочинства

Поняття та сфера застосування цивільно-правових документів. Види процесуальних актів-документів з цивільних справ. Вимоги до оформлення цивільно-правових документів.

Право на судовий захист цивільного права та інтересу. Підсудність справ у цивільному судочинстві. Поняття позовної заяви. Види позовних заяв. Форма і зміст позовної заяви. Форма і зміст заяви про видачу судового наказу, судовий наказ.

Процесуальні документи з сімейних правовідносин. Документи, що регулюють право спадкування. Процесуальні документи з житлових правовідносин. Процесуальні документи з правовідносин права власності. Процесуальні документи з трудових правовідносин. Процесуальні документи з соціально-забезпечувальних правовідносин. Процесуальні документи щодо захисту честі, гідності та ділової репутації. Процесуальні документи з деліктних зобов'язань. Процесуальні документи щодо захисту прав споживачів.

Процесуальні документи щодо договірних правовідносин. Процесуальні документи з земельних правовідносин.

Заяви та клопотання у цивільному судочинстві. Цивільно-процесуальні документи у справах окремого провадження. Форма і зміст заяви у справах окремого провадження. Перегляд судових рішень та їх документальний супровід. Форма і зміст апеляційної, касаційної скарги, заяви про оскарження рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Вимоги до заяви з приводу окремих процесуальних питань, які виникають під час розгляду справи у суді. Процесуальні акти-документи, за допомогою яких здійснюється фіксування цивільного процесу.

Процесуальні документи, пов'язані з виконанням судових рішень. Судове рішення та його види. Ухвали суду. Процесуальні акти-документи в стадіях перевірки законності й обґрунтованості судових рішень. Процесуальні акти-документи в стадії апеляційного провадження. Процесуальні акти-документи в стадії касаційного провадження. Процесуальні акти-документи в стадії провадження у зв'язку з переглядом рішення. Процесуальні акти-документи в стадії провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Тема 12. Техніка створення господарсько-процесуальних документів

Досудове регулювання господарських спорів. Претензія. Відповідь на претензію. Досудова вимога. Мирова угода, її сутність та правила написання. Особливості укладання мирової угоди на різних стадіях судочинства.

Позов у господарському процесі. Структурні елементи позову (позовної заяви), що подається до господарського суду. Методика складання позову, що подається до господарського суду. Вимоги до оформлення й порядок подання позову до господарського суду. Позовна давність та документи, пов'язані із застосуванням наслідків її спливу. Форма і зміст позовної заяви.

Види заяв та клопотань, що подаються сторонами до господарського суду. Заяви та клопотання на стадії виконання господарського рішення. Особливості написання та оформлення заяв, клопотань. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Заява про поновлення строку на подання апеляційної скарги. Апеляційна скарга. Відзив на апеляційну скаргу. Перегляд судових рішень в касаційному порядку. Касаційна скарга. Відзив на касаційну скаргу. Процесуальні документи, пов'язані з переглядом судових рішень. Перегляд рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами. Заява про перегляд справи за нововиявленими обставинами. Виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду. Запит до Державної виконавчої служби України. Скарга на дії державного виконавця.

Структура, складання і оформлення заяви про порушення справи про банкрутство до господарського суду. Заява про введення процедури санації. Заява про грошові вимоги. Обґрунтування вимог конкурсного кредитора. Клопотання про призначення арбітражного керуючого. Звіт ліквідатора майна банкрута.

Тема 13. Юридична техніка процесуальних актів кримінального судочинства

Поняття, ознаки та сфера застосування кримінально-процесуальних документів. Значення процесуальної форми у кримінальному судочинстві. Вимоги Кримінально-процесуального кодексу України до форми й змісту кримінально-процесуальних документів.

Класифікація кримінально-процесуальних документів. Процесуальні документи на стадії порушення кримінальної справи. Процесуальні документи досудового слідства й дізнання. Процесуальні акти щодо визначення процесуального статусу учасників кримінального провадження. Процесуальні документи щодо заходів забезпечення кримінального провадження. Процесуальні документи при виконанні слідчих (розшукових) дій. Процесуальні документи при зупиненні та закритті кримінального провадження. Процесуальні документи, що відображають поновлення розгляду справ. Сутність і значення процесуальних документів у судовому провадженні, їх форма і зміст. Вирок як вид процесуального документа. Ухвала суду. Провадження в справах окремих категорій та їх документальне оформлення. Цивільний позов у кримінальному процесі.

Особливості оформлення кримінально-процесуальних документів. Внутрішня структура кримінально-процесуальних документів та їх зовнішнє оформлення і систематизація. Уніфіковані бланки процесуальних документів та їх зразки. Використання науково-технічних засобів при складанні кримінально-процесуальних документів.

Тема 14. Юридична техніка процесуальних актів конституційного судочинства

Поняття та форми звернення до Конституційного Суду України. Основні положення Закону України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996 р.

Конституційне звернення. Суб'єкти права на конституційне звернення щодо офіційного тлумачення Конституції та Законів України. Порядок та умови звернення громадян та юридичних осіб до Конституційного Суду України.

Конституційне подання. Суб'єкти права на конституційне подання.

Провадження в справах Конституційного Суду України. Підстави для відмови у відкритті конституційного провадження. Рішення і висновки Конституційного Суду України.

Тема 15. Техніка створення звернення до Європейського суду з прав людини

Поняття та підстави звернення до Європейського суду з прав людини. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини. Суб'єкти права звернення до Європейського суду з прав людини. Формуляр заяви до Європейського Суду з прав людини. Заява до Європейського Суду з прав людини. Довіреність для Європейського суду з прав людини на представника. Конфіденційність інформації надісланої до Європейського суду з прав людини.

Типові помилки у зверненні до Європейського суду з прав людини.

Рішення Європейського Суду з прав людини та їх виконання.

Рекомендовані джерела інформації:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 245к/96-ВР із змінами, внесеними згідно Закону України № 1401-VIII від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 28. – Ст. 532 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 .01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073- X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
9. Про державну таємницю [Електронний ресурс] : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
10. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс] : Закону України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
11. Про доступ до судових рішень [Електронний ресурс] : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>
12. Про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
13. Про захист інформації в автоматизованих системах [Електронний ресурс] : Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
14. Про звернення громадян [Електронний ресурс] : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>
15. Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України від 2.10.1992 р. № 2657-XII. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

16. Про Конституційний Суд України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.10.1996 р. № 422/96-ВР. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/422/96-вр>
17. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
18. Про національний фонд і архівні установи [Електронний ресурс]: Закон України від 24.12.1993 р. № 3814-ХІІ. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
19. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
20. Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: Указ Президента від 3.10.1992 р. № 493/92. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/493/92/card6#Public>
21. Про Єдиний державний реєстр нормативних актів [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 27.06.1996 р. № 468/96. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/468/96>
22. Про затвердження Положення про порядок роботи з законопроектами та іншими документами, що вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 30.03.1995 р. № 270/95. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/270/95>
23. Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 09.02.1999 р. № 145/99. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/145/99>
24. Про поліпшення організації законопроектної діяльності [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 26.11.2003 р. № 1348/2003. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1348/2003>
25. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 15.11.2006 р. № 970/2006. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/970/2006>
26. Про запровадження Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та здійснення правової інформатизації України [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.1996 р. № 1504. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1504-96-п>.
27. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF>
28. Про затвердження Положення про державну реєстрацію статутів територіальних громад [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1998 р. № 1150. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1150-98-%D0%BF>

29. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 228. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>

30. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. № 376. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/376-2001-%D0%BF>

31. Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2005 р. № 870. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF>

32. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 р. № 950. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF>

33. Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2011 р. № 1242. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>

34. Про проведення гендерно-правової експертизи [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2006 р. № 504. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2006-%D0%BF>

35. Деякі питання проведення гендерно-правової експертизи [Електронний ресурс]: наказ Міністерства юстиції України від 12.05.2006 р. № 42/5 – URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v42_5323-06.

36. Методичні рекомендації щодо здійснення експертизи нормативно-правових актів (їх проектів) на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] : Міністерство юстиції України, Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини; затверджено Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини 15.08.2006 р. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003323-06>.

37. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки [Електронний ресурс] : схвалено постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00>

38. Положення про Веб-сайт Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет [Електронний ресурс] : затверджено розпорядженням Голови Верховної Ради України від 24 травня 2001 р. № 462. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462/01-%D1%80%D0%B3/card6#Public>

39. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>

40. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів [Електронний ресурс] : наказ

Міністерства юстиції України від 23.06.2010 р. № 1380/5. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10>.

41. Про затвердження Положення про порядок здійснення обліку та систематизації законодавства в органах та установах юстиції України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 15.04.2004 р. № 31/5. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v31-5323-04>

42. Про затвердження Порядку проведення органами юстиції перевірок стану правової роботи та систематизації законодавства [Електронний ресурс]: наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2012 р. № 91/5. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0075-12>

43. Про затвердження форми висновку юридичної служби міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та його територіальних органів, місцевих державних адміністрацій за результатами проведення юридичної експертизи проекту нормативно-правового акта [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 06.07.2011 р. № 1805/5. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0826-11>

44. Про здійснення експертизи проектів законів та проектів актів Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правових актів, на які поширюється вимога державної реєстрації, щодо відповідності положенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 20.08.2008 р. № 1219/7. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v1219323-08>.

45. Типова форма мирової угоди у справі про банкрутство [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства юстиції України від 19.06.2013 р. № 1223/5. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1065-13>

46. Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 9. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0009600-12>

Основні рекомендовані джерела інформації:

47. Манько Д. Г. Юридична техніка й технології [Текст] : курс лекцій / Манько Денис Григорович ; Міжнар. гуманітар. ун-т, Каф. теорії та історії держави і права. – Херсон : Грінь Д. С. [вид.], 2014. – 191 с.

48. Практикум зі складання процесуальних документів : навч. посібник / Кол. авт. – 2-е вид., перероб. і доп. – Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. – 308 с. – URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/445/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%B7%D1%96%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4.%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86.%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9B%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9.%2028.12.pdf>

49. Складання процесуальних документів для юристів [Текст]: навч. посіб. / А.М. Куліш, О.М. Резнік, А.М. Рубаненко, М.М. Новицька ; за заг. ред. О.М. Резніка. – Суми: СумДУ, 2020. – 439 с. – URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81618/3/Rieznik_protseualni_dokumenty.pdf

50. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах : монографія / І.І. Онищук ; Університет короля Данила, Університет короля Данила, Національна академія правових наук України, Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. 2-ге видання, стереотипне. – Харків : Право, 2019. – 224 с.

51. Шутак І. Д. Юридична техніка: курс лекцій для бакалаврів / Ілля Шутак; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького, Лаб. акад. дослідж. прав. регулювання та юрид. техніки. – Івано-Франківськ; Дрогобич : Коло, 2015. – 226 с. – URL: https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/452365/mod_resource/content/1/%D0%86%D0%BB%D0%BB%D1%8F%20%D0%A8%D1%83%D1%82%D0%B0%D0%BA%20%D0%AE%D0%A0%D0%98%D0%94%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%90%20%D0%A2%D0%95%D0%A5%D0%9D%D0%86%D0%9A%D0%90.pdf

52. Шутак І. Д. Юридична техніка в схемах і таблицях: курс лекцій для бакалаврів / Ілля Шутак, Ігор Онищук, Людмила Легін ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького, Лаб. акад. дослідж. прав. регулювання та юрид. техніки. – Дрогобич : Коло, 2016. – 231 с.

53. Юридична техніка : навч. посіб. / Шутак Ілля Дмитрович, Онищук Ігор Ігорович; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького, Лаб. акад. дослідж. прав. регулювання та юрид. техніки. – Івано-Франківськ : [б. в.], 2013. – 495 с.

54. Шутак І. Д. Розвиток теорії та практики юридичної техніки / І. Д. Шутак. – Харків: Право, 2018. – 368 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

55. Артеменко В. Проектування нормативно-правових актів [Текст] : [навч. посіб.] / В.Артеменко. – Київ : Європа-XXI, 2007. – 256 с.

56. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія : Навчальний посібник. – Київ: Стилос, 2002. – 198 с.

57. Бержерон Р. Правила нормопроектування [Електронний ресурс] / Р. Бержерон. – Оттава : М-ство юстиції Канади, 1999. – 60 с. – Режим доступу: aritu.org.ua/system/files/bergeron.doc

58. Богачова О. В. Законотворчий процес в Україні / О. В. Богачова, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко. – Київ: Реферат. – 2006. – 424 с.

59. Грищук О. В. Юридична техніка творення та тлумачення нормативно-правових договорів: теоретико-правовий вимір [Текст] : монографія / Грищук О. В., Заболотна Н. Я. – Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. і права, 2017. – 213 с.

60. Дзейко Ж. О. Сучасний стан та тенденції розвитку законодавчої техніки в Україні : теоретичні аспекти / Ж. О. Дзейко // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Вип. 42. – С. 27-34.

61. Дзейко Ж. О. Сучасний стан та пріоритетні напрямки розвитку законодавчої техніки в Україні: практичні аспекти / Ж. О. Дзейко // Університет, наук, записки. – 2006. – № 3/4. – С. 28-35.

62. Дзюбенко О.Л. Теоретико-правове розуміння юридичної техніки відомчої нормотворчості / О. Л. Дзюбенко // Юриспруденція: теорія і практика. – 2009. – № 7. – С. 2-10.

63. Законопроектування / О. Л. Копиленко, О. В. Богачова та ін.; за ред. : О. Л. Копиленка, О. В. Богачової. – Київ : Реферат, 2010. – 176 с.
64. Зразки документів з приватного права (цивільно-процесуальне та господарсько-процесуальне законодавство України) : Навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та допов. / В.І. Лебідь, П.С. Матвєєв, С.П. Матвєєва, Н.С. Хатнюк. Київ: Алерта, 2021. – 182 с.
65. Зразки документів з публічного права (кримінальне право та процес, адміністративне право та процес) : Навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та допов. / О.В. Баулін, П.С. Матвєєв, С.П. Матвєєва, Н.С. Хатнюк. Київ: Алерта, 2021. 172 с.
66. Кіндюк Б. Особливості юридичної техніки Кодексу України про адміністративні правопорушення [Текст] / Б. Кіндюк // Право України. – 2019. – № 10. – С. 214–228.
67. Ковальський В. С., Козінцев І. П. Правотворчість : теоретичні та логічні засади / В. С. Ковальський, І. П. Козінцев. – Київ : Юрінком Інтер, 2005. – 192 с.
68. Кодифікація законодавства України : теорія, методологія, техніка / Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик, Л. М. Горбунова, М. О. Теплюк, Л. В. Гульченко, В. І. Риндюк; за заг. ред. О. І. Ющика. – Київ : Парлам. вид-во, 2007. – 208 с.
69. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення : моногр. / О. В. Скрипнюк, В. Л. Федоренко, Ю. Г. Барабаш, Я. О. Берназюк та ін. – Київ : НАДУ, 2011. – 344 с.
70. Патlachук О. В. Особливості юридичної техніки природоохоронних норм Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення 1984 р. [Текст] / О. В. Патlachук // Держава і право. Сер. Юридичні науки. – 2019. – Вип. 83. – С. 50–63.
71. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні: моногр. / М. О. Петришина. – Харків : Право, 2011. – 232 с.
72. Правове письмо: навч. посіб. / В. А. Ватрас, Д. А. Монастирський, В. Г. Рогожа та ін. / за ред. Р. О. Стефанчука. – Київ : Алерта, 2011. – 148 с.
73. Процесуальна документація: навч. посібник / П. М. Павлик, Ж. В. Удовенко, Т. М. Кілічава, Л. М. Райх. – 3-тє вид., переробл. та доповн. станом на 1 серп. 2010 р. – Київ : Центр учб. л-ри, 2010. – 560 с.
74. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки, роз'яснення [Текст] : процес. док. слідчого, прокурора, адвоката, слідчого судді, суду / [В. В. Городовенко та ін.] ; за заг. ред. проф. М. А. Погорецького та О. П. Кучинської ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Нац. шк. суддів України. – Київ : Юрінком Інтер, 2015. – 545 с.
75. Процесуальні документи у цивільних справах : теорія, методика, практика : науково-практичний посібник / ред. С. Я. Фурса – Київ : Правова єдність, 2011. – 895 с.
76. Процесуальні та договірні документи у практиці роботи / С. О. Теньков, О. В. Богатиренко, О. С. Головатенко [та ін.]. – Київ : Професіонал, 2012. – 512 с.

77. Ришелюк А. М. Законотворчий процес в Україні: навч. посіб. / А. М. Ришелюк. – Київ: Вид-во НАДУ, 2004. – 218 с.
78. Складання кримінальних процесуальних документів на стадії досудового розслідування: навч. посібник / Р. І. Благута, А.-М. Ю. Ангеленюк, Ю. В. Гуцуляк та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 384 с. – URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3854/1/%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2.pdf>
79. Складання процесуальних документів у досудовому розслідуванні: навчально-методичний посібник / Аленін Ю.П., В.Г. Пожар, О.О. Торбас. – Одеса, 2020. 79 с. – URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12564/2020%D0%A1%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D1%83%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96%20%D0%9D%D0%9C%D0%A0%20%D1%80%D0%B5%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
80. Терела Г. В. Юридична техніка та складання процесуальних документів [Текст] : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни студентами напряму підготовки 6.030401 "Правознавство"/спеціальності 081 "Право" ступеня бакалавра ПУЕТ / Г. В. Терела. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – 191 с.
81. Ткачук А. Ф. Законодавча техніка. Як готувати проекти законів: практ. посіб. / А. Ф. Ткачук. – Київ: Ін.-т громад. суспільства, 2004. – 147 с.
82. Царьова І. В. Ц 18 Юридичне документознавство : навчальний посібник / І. В. Царьова. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 172 с. – URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1355/1/%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5_%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D0%B2%D0%BE.pdf
83. Шутак І. Юридична техніка нормотворення у контексті доктринальних поглядів / І. Шутак, І. Онищук // Право України. – 2021. – № 12. – С. 146–158.
84. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу: моногр. / О. І. Ющик. – К.: Парлам. вид-во, 2004. – 520 с.